HE 29/2019 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2020
Teema: Hiilineutraalitalous ja toimenpiteet ilmastotavoitteiden edistämiseksi.

TIIVISTELMÄ

- Hallituksen talousarvioesitys on PL 32:n osalta perusteltu ja kannatettava.
- Panostukset ilmastonmuutoksen torjuntaan ovat välttämättömiä. Niitä tulee edelleen kasvattaa tulevina vuosina, jotta Suomen hallituksen tavoite hiilineutraalista Suomesta 2035 saavutetaan.
- Panostukset kiertotalouden ja puhtaan energian ratkaisujen demonstrointiin ja muutoksen vauhdittamiseen ovat erittäin tärkeitä.
- Tutkimus-, kehitys- ja innovaatiorahoitusta tulee edelleen nostaa ja suunnata ilmastonmuutoksen torjuntaan ja vähähiiliratkaisujen kehittämiseen.
- Hallitusohjelman onnistunut toimeenpano edellyttää poikkihallinnollisuutta ja laajaa yhteistyötä.
- Innovatiivisten ja vaikuttavien innovatiivisten hankintojen osaamista täytyy parantaa sekä hankintayksiköissä että toimittajien puolella. KEINO-osaamiskeskuksen rahoituksen jatkuvuus tulee varmistaa.

LAUSUNTO

Eduskunnan työ- ja elinkeinojaosto on pyytänyt Teknologiateollisuus ry:ltä kirjallista asiantutijalausunto hallituksen esityksestä valtion talousarviksi vuodelle 2020. Jaosto on toivonut näkemyksiä erityisesti talousarvioehdotuksen toimenpiteistä ja haasteista ilmastotavoitteiden ja hiilineutraalin Suomen edistämiseksi työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla (talousarvioesityksen PL 32)

Teknologiateollisuus ry kiittää mahdollisuudesta lausua asiasta ja toteamme siitä seuraavaa:

Laaja-alainen yhteistyö välttämätöntä

Pääministeri Antti Rinteen hallituksen yksi keskeisimmistä tavoitteista on ilmastonmuutoksen torjunta. Hallituksen tavoitteena on tehdä Suomesta hiilineutraali vuoteen 2035 ja hiilinegatiivinen nopeasti sen jälkeen. Hallituksen strategisena tavoitteena on myös vahvistaa Suomen roolia kiertotalouden edelläkävijänä sekä tunnettuutta teknologisen kehityksen, innovatiivisten hankintojen ja kokeilukulttuurin edelläkävijänä.

Myös työ- ja elinkeinoministeriön tavoitteet kilpailukykyä vahvistavasta teollisuus- ja energiapolitiikasta, uudistavasta tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminasta sekä resurssien ja luonnonvarojen kestävästä käytöstä tukevat hallituksen tavoitetta. Ministeriö on keskeisessä roolissa kansallisen energia- ja ilmastostrategian toimeenpanossa, biotalous- ja cleantech-ratkaisujen synnyttämisessä sekä kiertotalouden ja innovaatiotoiminnan ohjaamisessa.

Hallituksen paikoin hyvinkin kunnianhimoisten tavoitteiden saavuttamisen kannalta tiivis yhteistyö eri hallinnonalojen ja yhteiskunnan toimijoiden kesken on välttämätöntä. Erinomainen esimerkki sujuvasta ja sitouttavasta hallitusohjelman toimeenpanosta ovat toimialakohtaiset vähähiilitiekartat, joiden laadinta on käynnistynyt työ- ja elinkeinoministeriön johdolla syyskuussa 2019.

Teknologiateollisuus toivoo, että vähähiilitiekarttojen laadintaan kehitettyä, yhteiskunnan eri toimijat yhdistävää toimintamallia sovellettaisi myös muihin hallitusohjelman strategisten tavoitteiden puitteissa käynnistyviin kehityshankkeisiin.

Hiilineutraali Suomi 2035 edellyttää myös julkista tahtoa ja resursseja

Hallituksen asettamat kunnianhimoiset ilmastotavoitteet tulevat vaatimaan suunnitelmallista ja ripeää päästöjen vähentämistä kaikilla sektoreilla sekä merkittäviä taloudellisia panostuksia.

Vuoden 2020 talousarvioesityksessä hiilineutraalisuuteen liittyviä tavoitteita edistetään yhteensä noin 2,0 miljardilla eurolla. Tämä on arviolta 347 miljoonaa euroa enemmän kuin mitä vuoden 2019 varsinaisessa talousarviossa budjetoitiin vastaaviin toimiin.

Teknologiateollisuus ry on sitoutunut vahvasti tavoitteeseen, jonka mukaan ilmaston lämpeneminen tulee saada rajoitettua tiedeyhteisön suositusten mukaisesti enintään 1,5 asteeseen kuluvan vuosisadan puoliväliin mennessä. Kannatamme kunniahimoista ilmastopolitiikkaa niin kansallisesti kuin kansainvälisestikin.

Katsomme, että hallituksen esitykseen sisältyvät hiilineutraaliuteen kohdistuvat panostukset ovat paitsi kannatettavia, myös välttämättömiä.

TKI-panostusten vahvistamista tulee jatkaa, jotta 4 % tavoite BKT:sta saavutetaan

Hallituksen esityksen mukaan vuonna 2020 energia- ja ilmastostrategian toimeenpanoon käytetään 110 miljoonaa euroa energiatukivaltuutta. Lisäksi

energiatehokkuuden ja uusiutuvan energian käytön edistämiseen ehdotetaan 3,4 miljoonan euron määrärahaa.

Energiatuki on osa taloudellista ohjausta, jolla energiajärjestelmää pyritään ohjaamaan tehokkaampiin ja ilmaston kannalta parhaisiin ratkaisuihin. Energiatukea käytetään uuden teknologian käyttöönoton ja kaupallistamisen edistämiseen, uusiutuvaan lämmöntuotantoon, pienimuotoiseen sähköntuotantoon ja liikenteen biopolttoaineiden käytön lisäämiseen sekä energiatehokkuusinvestointien tukemiseen. Tukea käytetään myös sähköisen liikenteen ja vetyteknologian edistämiseen.

Business Finland vastaa biopolttoaineiden kehitysohjelman puitteissa teknologian pilotointiin liittyvistä hankkeista ja työ- ja elinkeinoministeriö demonstraatiolaitoksille suunnattavista avustuksista. Energiatukea voidaan käyttää EU:n strategiseen energiateknologiasuunnitelmaan (SET Plan) sisältyvien Suomessa toteutettavien isojen demonstraatiolaitosten tukemiseen.

Hallitus edistää teollisuus-, innovaatio- ja energiapolitiikalla elinkeinoelämän uudistumista ja kansainvälisen kilpailukyvyn vahvistamista sekä laajemmin yhteiskunnan kehittymistä hiilineutraaliksi. Panostukset tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan tähtäävät uusien ilmastoystävällisten tuotteiden ja palvelujen käyttöönottoon sekä teollisuuden prosessien muuttamiseen vähähiilisiksi. Tavoitteena on, että yritykset voivat tarjota kotimaisiin vahvuuksiin perustuvia ympäristöllisesti kestäviä ratkaisuja, joilla on kasvavasti kysyntää maailmanmarkkinoilla.

Hallitus tukee siirtymistä kohti hiilineutraalia yhteiskuntaa lisäämällä uusiutuvan energian osuutta energian käytössä sekä edistämällä energia- ja resurssitehokkuutta. Vähähiilisyyttä ja päästöttömän energiajärjestelmän luomista tukevilla politiikkatoimilla mahdollistetaan talouden kestävä kehitys. Uusiutuvan energian osuus loppukulutuksesta on 42 prosenttia, mikä ylittää selvästi Suomen vuodelle 2020 asetetun 38 prosentin tavoitteen.

Teknologiateollisuus ry:n mielestä energiatuen myöntövaltuuden nostaminen nykyiseltä 80 miljoonan euron tasolta 110 miljoonaan euroon ensi vuoden budjetissa on perusteltua ottaen huomioon erittäin haastavan hiilineutraalisuustavoitteen vuodelle 2035. Energia- ja vähähiiliteknologia ovat avainasemassa tavoitteen saavuttamisen kannalta.

On myönteistä, että uusiutuvien energialähteiden käyttöä edistetään nimenomaan panostamalla uuteen teknologiaan, demonstraatiolaitoksiin ja vähähiilisten tuotteiden ja palvelujen markkinoille saattamiseen. Uusiutuvien energialähteiden tuotantotuista on luovuttu eikä metsähakkeella tuotetun sähkön tukea enää tarvita päästöoikeuden hinnan nousun johdosta.

Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tukimäärärahojen nostaminen on askel oikeaan suuntaan, mutta Suomen tutkimus- ja kehitystoiminnan rahoitus jää edelleen 2,76 prosentin tasolle BKT:sta. Määrärahan nostosta huolimatta julkiset tutkimus- ja kehitysmenot ovat vain 0,84 % BKT:sta vuonna 2020. **Teknologiateollisuus ry:n mielestä Suomen on nostettava tutkimus- ja kehityspanostukset 4 prosentin tasolle BKT:stä vuoteen 2030 mennessä.**

Kiertotalouden mallien käyttöönottoon on panostettava entistä enemmän

Teknologiateollisuus ry kannattaa Suomen roolin vahvistamista kiertotalouden edelläkävijänä ja pitää hyvänä, että hallituskaudella toteutetaan poikkihallinnollinen kiertotalouden edistämisohjelma. Ohjelmaa varten esityksessä ehdotetaan 1 miljoonan euron lisäystä työ- ja elinkeinoministeriön toimintamenoihin. Lisäys on kannatettava.

Teknologiateollisuus ry pitää tärkeänä, että valmistelutyöhön otetaan mukaan myös sidosryhmiä elinkeinoelämästä. Esimerkiksi teknologiateollisuudessa on jo toteutettu lukuisia hankkeita ja kehitetty työkaluja, joiden avulla yritykset voivat helposti tutustua ja ottaa käyttöön kiertotalouteen perustuvia erilaisia toimintamalleja. Tällaisten hyvien käytäntöjen laajentaminen on nopea keino edistää kiertotaloutta. **Toivomme, että pääsemme mukaan kiertotalouden edistämisohjelman laadintaan ja toteutukseen heti alusta saakka.**

Myös Business Finlandin rahoituksen kohdentamista yritysten kiertotaloushankkeiden, julkisten toimijoiden yhteistyöhankkeiden ja innovatiivisten julkisten hankintojen rahoitukseen nähdään hyvänä.

Teknologiateollisuus ry:n mielestä hallituksen esittämät panostukset kiertotalouden edistämiseen ovat varsin perusteltuja, sillä kiertotalous on avainroolissa toteutettaessa hallituksen tavoitetta hiilineutraalista Suomesta. Kiertotaloudessa tuotteet, materiaalit ja niiden arvo säilytetään talouden kierrossa mahdollisimman pitkään. Kiertotalous uudistaa yritysten toiminta- ja tuotantotapoja, sekä yritysten välistä yhteistyötä. Kuten hallituksen esityksessäkin todetaan, voidaan kiertotalouden avulla vauhdittaa ympäristöllisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestävää liiketoimintaa, parempaa kilpailukykyä sekä uudistuvia työllisyysmahdollisuuksia.

Innovatiivisten julkisten hankintojen osaamista on edelleen vahvistettava

Teknologiateollisuus ry on huolissaan Innovatiivisten julkisten hankintojen verkostomaisen osaamiskeskuksen (KEINO) rahoituksen jatkosta. Esityksen mukaan (s. 607, taulukko) määrärahojen mitoituksessa on otettu huomioon 3 miljoonan euron leikkaus KEINOn rahoituksessa.

Julkisiin hankintoihin käytetään Suomessa vuosittain noin 35 miljardia euroa, mikä on keskimäärin noin 16 prosenttia bruttokansantuotteesta. KEINO tukee ja auttaa julkisia hankkijoita kestävien ja innovatiivisten julkisten hankintojen kehittämisessä. Teknologiateollisuus ry pitää tärkeänä osaamiskeskuksen jatkon turvaamista.

Luonnon monimuotoisuuden turvaaminen liittyy olennaisesti ilmastonmuutoksen torjuntaan

Hallituksen esityksessä on nähtävissä vahva huoli luonnon monimuotoisuuden köyhtymisestä. Teknologiateollisuus ry katsoo, että biodiversiteetin suojelu on osa ilmastonmuutoksen torjunta- ja sopeutumistyötä. Luonnon monimuotoisuutta turvataan huolehtimalla luonnonvarojen kestävästä käytöstä muun muassa juuri kiertotalouden keinoin. Lisäksi tutkimus-, kehitys- ja innovaatiohankkeiden tukemisella on mahdollista löytää uusia innovatiivisia keinoja niin kiertotalouden edistämiseen kuin laajemminkin vähähiilisen yhteiskunnan rakentamiseksi.

Kunnioittavasti,

Helsingissä 23.10.2019

Helena Soimakallio
johtaja, kestävä kehitys
Teknologiateollisuus ry

helena.soimakallio@teknologiateollisuus.fi
puhelin 040-5507706